

N:o 25.

Ank. till Riksd. Kansli den 2 Mars 1868, kl. 8 e. m.

Kongl. Maj:ts nådiga Proposition till Riksdagen, angående Bruksegaren G. Bernhardts och Hofkamereraren A. Th. Welins ansökning om afskrifning af en Kronans fordran hos dem, i följd af ingången borgensförbindelse; Gifven Stockholms Slott den 24 Januari 1868

Sedan Kongl. Maj:ts Arméförvaltning, genom sitt Advokatfiskals-embete, hos Kongl. Maj:ts Befallningshafvande i Södermanlands län begärt, det Kongl. Maj:ts Befallningshafvande ville af Bruksegaren G. Bernhardt låta i laga ordning uttaga och till Arméförvaltningen insända ett belopp af 5,607 R:dr 23 öre, utgörande återstoden af ett till afidne Bruksegaren Th. F. Morsing i lifstiden lemnadt förskott för åtagen leverans af 1,468 sadelställningar; för återbetalande af hvilket förskottsbelopp, i händelse leveransen ej fullgjordes, Bruksegaren Bernhardt jemte numera afidne Förste Hofintendenten P. G. Welin, en för begge och begge för en, iklädt sig betalningsskyldighet, enligt borgensförbindelser af den 1 och 4 Juli 1833; så hafva, uti en till Kongl. Maj:t ingifven skrift, Bruksegaren Bernhardt å egna och Hofkamereraren A. Th. Welin å egna och medarfvingsars efter Förste Hofintendenten Welin vägnar i underdånighet anhållit, att Kongl. Maj:t täcktes antingen omedelbart anbefalla eller ock hos Riksdagen göra nådig framställning om afskrifvande ur Kronans räkenskaper af dess ofvanberörda fordran.

Af handlingarne i målet inhemtas hufvudsakligen:

att, sedan Kongl. Maj:t, medelst nådiga skrivelser den 14 Juni och den 7 Augusti 1832, anbefallt Krigskollegium att åt dåvarande Ryttnästaren N. H. J. Åkerstein uppdraga anskaffandet och tillsynen vid förfärdigandet af 1,468 stycken

sadlar med jernbågar efter Åkersteins uppfinning, Krigskollegium den 16 Augusti berörda år åt Akerstein, bland annat, uppdragit att ombesörja tillverkan det och hafva tillsyn vid förfärdigandet af de till sadlarne erforderliga 1,468 sadelbommar med jernbågar och dertill hörande skrufvar och packklotsar;

att Åkerstein, å Kongl. Maj:ts och Kronans vägnar, derefter, den 14 Maj 1833, med Bruksegaren Morsing afslutat skriftligt kontrakt om leverans af ifråga- varande sadelställningar, uti hvilket kontrakt stadgades i första punkten, att sadel- ställningarne skulle blifva efter framdeles erhållande, till formen bestämd modell, men af hufvudsakligen samma konstruktion som den, hvilken blifvit Morsing före- visad; i tredje punkten, att den till formen bestämda modellen för sadelställningar- ne skulle till leverantören vara aflemnad den 31 Augusti 1833, äfvensom bestämd modell för packklotsar då afgifvas; samt i tionde punkten, att leverantören skulle erhålla ett räntefritt förskott af femtusen Riksdaler Banko till bestridande af om- kostnader för maskinerier och redskap;

att för detta förskott, hvilket Morsing uppburit, ofvanbemälde dåvarande Maskinbyggmästaren vid Nyköpings mekaniska verkstad, numera Bruksegaren G. Bernhardt och dåvarande Kammarrådet, sedermera Förste Hofintendenten P. G. Welin, en för begge och begge för en, gått i full borgen, antingen för detsammans behöriga återgåldande i fall leveransen icke skulle blifva fullgjord, eller att det afräkningsvis finge beräknas vid slutliga liquidens uppgörande efter fullgjord le- verans;

att Åkerstein hvarken inom utsatt tid eller sedermera tillställt Morsing be- höriga och bestämda modeller, hvarefter sadelställningarne kunde förfärdigas, hvar- igenom vållats att leveransen måst inställas;

att, uti den i anledning häraf uppkomna rätttegång, dels emellan Kronan och Morsing, hvar emot annan, dels emellan Kronan och Åkerstein, Kongl. Maj:ts genom dom den 13 Augusti 1858, bland annat, förklarar Morsing skyldig till Kro- nan återgålda det uppburna förskottet, med 5 procent ränta från den 9 Februari 1836, då rätttegången derom börjades, dock med afdrag af 1,261 R:dr 40 sk. 8 rst. Banko, utgörande beloppet af de utgifter, Morsing för leverans-affären fått vidkän- nas, intill den 31 Augusti 1833, då modellerna enligt kontraktet skolat Morsing tillställas, jemte 5 procent ränta derå från stämmingsdagen den 3 Februari 1835;

att, efter Morsings sedermera inträffade död, hans bo blifvit till borgenärer afträdt, i hvilken konkurs Kronan erhållit en utdelning af endast 981 R:dr 10 öre Riksmünt; och

att, enligt en den 12 December 1866 uti Arméförvaltningens Artilleri- departements-kammarkontor upprättad liquid emellan Artilleri-departementet och aflidne Bruksegaren Th. F. Morsing, Kronans fordran utgjorde:

Kapital	R:mt R:dr 5,607: 23.
Ränta	» » 5,364: 74.
	tillhopa R:mt R:dr 10,971: 97.

Utom hvad sålunda förekommit, hafva sökanderna i underdånighet anført, hurusom under rättegången Underdomstolarne förklarad Morsing ega qvittningsrätt för uppgifna fordringar till högre belopp än förskottet; och ehuru bevisningen i sistberörda hänseende icke i högre instanser ansetts fullständig, utan Morsing ålagts återbära det nu hos den ena löftesmannen utsökta beloppet 5.607 R:dr 23 öre R:mt, utgörande hvad af förskottet, 7,500 R:dr samma mynt, skulle återstå oredovisadt, jemte ränta derå, — om hvilken sednare dock ej nu vore fråga — hade Kongl. Maj:t likväl derutinnan fastställt domstolarnes sammanstämmade beslut, att kontraktet förklarats hafva blifvit å Kronans sida genom dess förbemålde ombud brutet. — Sedan Morsing afidit och hans till konkurs afträdda bo ej ens lærer lemnat tillgång till betäckande af Kronans fastställda räntefordran, hade tiden ansetts vara inne att af hans löftesmän indrifva det återstående kapitalbeloppet; men om än ett sådant fordringsanspråk kunde hafva lagens bokstaf på sin sida, hyste dock sökanderna den öfvertygelse, att fullföljden af en dylik rättegång icke vore med billighet öfverensstämmande: då Morsings löftesmän, enligt det ena alternativet i deras ifrågavarande borgensförbindelse iklädt sig ansvarighet för det af Morsing uppburna förskottets återgåldande, »ifall leveransen icke skulle blifva fullgjord», och alltså denna förbindelse måste anses hafva tillkommit under förutsättning att kontraktet blefve å Kronans sida behörigen fullgjordt, om än sådant icke blifvit i handlingen särskildt uttryckt. Men enär ett motsatt förhållande här inträffat, då genom krono-ombudets vacklande åtgärder ej mindre Morsing sattes ur stånd att uppfylla sitt åtagande, än äfven sökanden Bernhardt, såsom den tiden Maskinbyggmästare vid Nyköpings mekaniska verkstad, der sadelställningarne skulle förfärdigas, gjordes oförmögen att uppfylla den enda skyldighet, han ansåg sin på krono-ombudets eget föranledande ingångna borgen medföra eller att tillse, det arbetet blefve kontraktenslignat verkställt; då dessutom Morsing, på sätt ofvan förnämnt är, i sjelfva verket, till följd af kontraktet, för Kronans räkning haft utgifter, till och med öfverstigande det af honom uppburna förskottsbeloppet; samt då slutligen det icke torde vara med Kronans fördel förenligt att antaga det andra alternativet för borgensförbindelsens uppfyllande, hvartill sökanderna, på grund af densammans ordalydelse ansåge sig fortfarande berättigade, eller att låta förskottet afräknas vid slutliqviden efter fullgjord leverans af sadelställningarne, med hvilkas förfärdigande de då hade att gå i författning, -- en rättighet, den de såsom en sista utväg måste påyrka att få tillgodonjuta; så syntes för sökanderna dessa omständigheter innefatta skäl nog att låta saken förfalla.

Häröfver har Arméförvaltningen, sedan dess Advokatfiskals-embete blifvit i ännu hördt, under den 5 Mars sistlidet år afgifvit underdånigt utlåtande: varande härvid af Advokatfiskals-embetet yttradt, att då anledningen till att Bruksegaren Morsing ej fullgjort berörda leverans varit den att Kronans ombud icke till Morsing afemnat till formen bestämda modeller till sadelställningarne, och samma hinder otvifvelaktigt förefunnes för leveransens fullgörande af sökanderna, syntes

dessas förklarande, att de, i händelse den underdåniga ansökningen ej bifölles, ämna öfvertaga och fullgöra leveransen, — äfven om en sådan tolkning af borgensförbindelsen, som den af dem framställda, skulle godkännas, — ej böra förtjena afseende; och då Kronans ifrågavarande fordran, enligt hvad sökanderne ej gittat bestrida, vore på lag grundad, kunde Advokatfiskals-embetet, som erkände att billighetsskäl förefunnos för efterskänkandet af samma fordran, icke till sökandernas derom gjorda ansökning tillstyrka bifall.

Arméförvaltningen har anfört: att enär af Kongl. Maj:ts i Högsta Domstolen den 13 Augusti 1858 gifna dom inhemtades, dels att såväl Kämners- som Rådstufvurätten i Nyköping, den förra genom utslag af den 29 December 1848 och den sednare medelst dom af den 25 Juni 1850, tillerkänt afidne Bruksegararen Morsing godtgörelse för hans hafda kostnader för ifrågavarande leverans af sadelställningar och packklotsar till ett sammanlagdt belopp af 5,556 R:dr 16 sk. 1 rst. Banko, och dels att Kongl. Maj:ts och Rikets Svea Hofrätt, genom dom af den 5 April 1853, som till följd af försummelse utaf Morsings ombud ej blifvit öfverklagad, endast beviljat Morsing ersättning för de af honom, för fullgörandet af merberörda leverans, bestridda utgifter intill den 31 Augusti 1833, den dag då till formen bestända modeller för sadelställningarne och packklotsarne bort vara till Morsing aflemnade, och till följd af denna beräkningsgrund nedsatt hans fordringsanspråk till 1,261 R:dr 40 sk. 8 rst. Banko, funne Arméförvaltningen, som saknade skäl för annat antagande, än att Morsing på god tro och i full öfvertygelse om erhållandet af modeller såväl till sadelställningarne som till packklotsarne, hvarigenom han skulle blifva i tillfälle att fullgöra sitt med Kronan afslutade kontrakt, af sådan anledning äfven efter den 31 Augusti 1833 fortfarande anskaffat maskiner och materialier, hvilka, jemte de före sistnämnda dag upphandlade dylika effekter, uppgått till det af förberämda Underdomstolar godkända, sammanlagda kostnadsbelopp, som med 556 R:dr 16 sk. 1 rst. Banko öfverstiger det från Krigskollegium erhållna förskott af 5,000 R:dr samma mynt, — på grund häraf och då leverans-kontraktet, jemlikt Kongl. Maj:ts dom, vore genom försummelse af krono-ombudet, numera afidne Öfverste-löjtnanten m. m. Nils Harald Joachim Åkerstein, brutet, sig uppmanad att på dessa billighetsskäl i underdånighet hemställa, det Kongl. Maj:t — då sökandernas yrkande att, såsom en sista utväg, få fullgöra leveransen icke torde förtjena afseende, enär deras borgensförbindelse dertill ej dem berättigade, — måtte till Riksdagen öfverlemna Bernhardts och Welins ansökning om afskrifning ur Kronans räkenskaper af Statsverkets återstående fordran, uppgående, enligt förut åberopade liqvid till ett kapitalbelopp af 5,607 R:dr 23 öre, hvarom nu tvistas med sökanderna, hvilka såsom löftesmän för de 5,000 R:dr Banko, Morsing förskottsvis uppburit, väl iklädt sig ansvar för beloppets behöriga återgåldande i fall leveransen icke skulle blifva fullgjord, men icke borgat för någon ränta, som således, då ytterligare utdelning i Morsings urarfva konkurs icke vore att förvänta, ej kunde Statsverket tillgodokomma.

Kongl. Maj:t har detta allt, med hvad mera handlingarne i målet innehålla, i nådigt öfvervägande tagit; Och, med afseende å hvad Arméförvaltningen sålunda anført, vill Kongl. Maj:t, på sätt Arméförvaltningen jemväl hemställt, härmed i nåder föreslå Riksdagen, det ifrågavarande fordran må ur Kronans räkenskaper få afskrifvas.

De till ärendet hörande handlingar skola tillställas det Riksdagens Utskott, till hvars handläggning frågan varder öfverlemnad; och Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

C A R L.

R. Abelin.

*Utdrag af Protokollet öfver Landtförsvars-ärenden, hållet inför Hans Maj:t
Konungen uti Stats-Rådet å Stockholms Slott den 24 Januari 1868.*

Närvarande:

Hans Excellens Statsministern för Utrikes Ärendena, Herr Grefve *Manderström*,
Statsråden: Herr Grefve *von Platen*,
Friherre af Ugglas,
Lagerstråle,
Bredberg,
Thulstrup,
von Ehrenheim,
Abelin.

Chefen för Landtförsvars-departementet, Statsrådet *Abelin* uppläste till justering följande, i öfverensstämmelse med Kongl. Maj:ts, uppå Stats-Rådets enhälliga tillstyrkan, förut fattade nådiga beslut, uppsatta förslag till Kongl. Maj:ts nådiga Propositioner till Riksdagen:

1:o Angående *Bruksegaren G. Bernhardts* och *Hofkamereraren A. Th. Welins* ansökning om afskrifning af en *Kronans* fordran hos dem, i följd af ingången borgensförbindelse.

2:o — — — — —

Kongl. Maj:t tacktes, uppå Stats-Rådets underdåniga tillstyrkan, i nåder gilla nämnda förslag, sådana de finnas detta protokoll bilagda, samt förordna att, i enlighet dermed, nådiga Propositioner skulle till Riksdagen aflåtas.

Ex protocollo
J. H. E. von Knorring.